

Dr hab. Dorota Wiśniewska, prof. UŁ
Katedra Badań nad Rozwojem Państwa i Prawa
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytetu Łódzkiego

Łódź, 14 maja 2025 r.

Recenzja
osiągnięć naukowych
Pana Doktora Konrada Graczyka, profesora Uniwersytetu Śląskiego
sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego

1. Uwagi wprowadzające

Zgodnie z uchwałą nr 207/2025 Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z 25 lutego 2025 r. zostałam wyznaczona w charakterze recenzenta do składu komisji habilitacyjnej w postępowaniu habilitacyjnym Pana dr. Konrada Graczyka, prof. UŚ.

Podstawę prawną sporządzenia niniejszej recenzji stanowią przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2024 poz. 1571). Zgodnie z art. 219 ust. 1 i 2 tego aktu prawnego „stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
 - a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
 - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
 - c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

- 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.
2. Osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego”.

Po zapoznaniu się z nadesłanymi materiałami należy stwierdzić, że spełnienie pierwszego wymogu nie budzi wątpliwości. Stopień naukowy doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauk prawnych nadała Habilitantowi Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach uchwałą nr 275/2019 z 30 września 2019 r. na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pt. „Sondergericht Kattowitz 1939-1945” (uznanej za wyróżniającą). Promotorem pracy był prof. dr hab. Marian Mikołajczyk, promotorem pomocniczym - dr Tomasz Szczygiel, zaś recenzentami - prof. dr hab. Danuta Janicka (Wydział Prawa i Administracji Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) oraz dr hab. Andrzej Wrzyszczyk, prof. UMCS (Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie).

Spełniony jest również drugi wymóg formalny w postaci osiągnięcia naukowego dającego podstawę do oceny merytorycznej dorobku. W „opisie dorobku i osiągnięć naukowych (autoreferacie)” dołączonym do wniosku z 2 grudnia 2024 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, Pan dr Konrad Graczyk, prof. UŚ wskazał, jako osiągnięcia naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie tego stopnia: monografię pt. „Niemieckie sądy specjalne w Generalnym Gubernatorstwie 1939-1945”, Warszawa 2025, Wydawnictwo Naukowe Scholar), ss. 445 (ISBN 978-83-68091-24-3) oraz cykl sześciu powiązanych tematycznie publikacji, w tym pięciu artykułów opublikowanych w czasopiśmie z listy ministerialnej oraz części pracy zbiorowej (przy czym nie określił tytułu tego cyklu). Cykl obejmuje następujące publikacje:

- K. Graczyk, Convicted Nazi lawyer. The case of Gerhard Pchalek in the Gera District Court in 1960, „Acta Iuris Stetinensis” 2020, t. 29, nr 1, s. 17-31 (czasopismo ujęte w wykazie – 20 pkt. w roku opublikowania artykułu);
- K. Graczyk, Skazany nazistowski sędzia. Sprawa Alberta Michela przed Sądem Okręgowym w Krakowie (1948-1949) [w:] S. Karowicz-Bienias, R. Leśkiewicz, A. Pozorski (red.), Nazwać zbrodnie po imieniu. Ustalenia Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi

Polskiemu w sprawie zbrodni z okresu II wojny światowej, Warszawa 2021, Instytut Pamięci Narodowej, s. 182-220;

- K. Graczyk, Convicted Nazi Prosecutor. The 1950 Case of Josef Abbott Before the Court of Appeals in Gdańsk, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2023, t. 41, nr 1, s. 323-350 (czasopismo ujęte w wykazie – 140 pkt. w roku opublikowania artykułu);
- K. Graczyk, Sąd Specjalny w Stanisławowie (Sondergericht Stanislaw) i jego przewodniczący (1941–1944). Pod znakiem eksterminacji, „Studia nad Totalitaryzmami i Wiekami XX” 2024, t. 7, s. 46-78 (czasopismo ujęte w wykazie – 20 pkt. w roku opublikowania artykułu);
- K. Graczyk, Dwukrotnie skazany nazistowski prokurator. Sprawy Hellmutha Hollanda przed sądami polskimi (1949-1954), „Miscellanea Historico-Iuridica” 2024, t. 23, z. 1, s. 585-614 (czasopismo ujęte w wykazie – 100 pkt. w roku opublikowania artykułu);
- K. Graczyk, Postwar Convictions of Nazi Judges and Prosecutors for Their Activities in the Occupied Polish Territories (1939–1945), „Journal on European History of Law” 2024, t. 15, nr 1, s. 47-56 (czasopismo zagraniczne ujęte w wykazie – 20 pkt. w roku opublikowania artykułu).

Z dokumentów przesłanych przez Uniwersytet Śląski w Katowicach wynika, że Habilitant nie ubiegał się dotychczas o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego.

Zgodnie z tymi dokumentami Habilitant od 1 października 2018 r. pracuje na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (początkowo w Katedrze Historii Prawa - do momentu jej likwidacji 30 września 2019 r.). Od 1 października 2018 r. do 30 listopada 2019 r. był zatrudniony na stanowisku asystenta, następnie - od 1 grudnia 2019 r. do 30 listopada 2022 r. – adiunkta, zaś od 1 grudnia 2022 r. do chwili obecnej - na stanowisku profesora uczelni. Ponadto od listopada 2019 r. pracuje w Biurze Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie. Pierwotnie został zatrudniony na stanowisku starszego inspektora, a od maja 2022 r. na stanowisku zastępcy dyrektora.

2. Ocena przedstawionego osiągnięcia naukowego

Przygotowana przez Pana dr. Konrada Graczyka, prof. UŚ monografia pt. „Niemieckie sądy specjalne w Generalnym Gubernatorstwie 1939-1945” wzbudziła moje zainteresowanie jako historyka prawa, śledzącego kolejne publikacje Witolda Kuleszy dotyczące między innymi funkcjonowania sądów specjalnych w Łodzi i Toruniu oraz odpowiedzialności prokuratorów i sędziów III Rzeszy. Jednocześnie zdaję sobie sprawę z tego, że prowadzenie badań naukowych w obrębie tej tematyki stanowi trudne zadanie, stawiające przed historykiem prawa

szereg wyzwań, z których w moim przekonaniu najpoważniejsze wiąże się ze zniszczeniami akt sądowych.

Jak wskazuje Habilitant, celem prowadzonych przez niego badań naukowych było określenie roli jaką odgrywały sądy specjalne Generalnego Gubernatorstwa w niemieckim systemie okupacyjnym Generalnego Gubernatorstwa (dalej: GG) oraz przedstawienie ich charakterystyki. Podjęte przez niego zagadnienie badawcze nie doczekało się dotychczas kompleksowego ujęcia w literaturze, zatem wybór analizowanej problematyki należy uznać za trafny. Badania dotyczące sądownictwa niemieckiego na tym obszarze prowadził przede wszystkim Andrzej Wrzyszczyński, którego monografia pt. „Okupacyjne sądownictwo niemieckie w Generalnym Gubernatorstwie 1939-1945. Organizacja i funkcjonowanie” stanowi nieocenione źródło wiedzy w tym przedmiocie. Istotne znaczenie dla stanu wiedzy mają również inne publikacje tego Autora, a ponadto publikacje Diemut Majer. Niemniej jednak dotychczas brak było opracowania, które całościowo traktowałoby problematykę organizacji i funkcjonowania sądów specjalnych GG i opierałoby się na aktach sądowych, w tym orzeczeniach i aktach poszczególnych spraw. Zatem monografia Pana dr. Konrada Graczyka, prof. UŚ, ma charakter oryginalny i wypełnia istotną lukę badawczą.

Ramy czasowe przyjęte przez Autora, obejmujące zasadniczo okres od momentu ataku hitlerowskich Niemiec na Polskę i utworzenia sądownictwa specjalnego, do zakończenia okupacji niemieckiej i ewakuacji organów sądowych uważam za uzasadnione.

Podjęwszy badania, dr Konrad Graczyk, prof. UŚ postawił trafne pytania badawcze i na ich podstawie wyprowadził hipotezę główną, wedle której sądy specjalne GG „były sądami niezgodnymi z postanowieniami konwencji haskiej, stanowiły pod względem ilościowym i jakościowym istotny filar okupacyjnego sądownictwa niemieckiego, a z perspektywy spraw karnych był to nawet jego najistotniejszy element” (s. 18), w konsekwencji były one „istotnym instrumentem realizowania niemieckiej polityki okupacyjnej” (s. 18). Postawił również szereg hipotez pomocniczych.

Dla realizacji założonego celu, Habilitant zastosował odpowiednie do poruszanej problematyki metody badawcze. Analiza prawodawstwa Rzeszy i Generalnego Gubernatorstwa wymagała posłużenia się metodą formalno-dogmatyczną, a także historyczną. Poza tym prowadzone badania wymagały wykorzystywania metody empirycznej oraz metod statystycznych – zwłaszcza w kontekście analizowanych archiwaliów, i wreszcie celnie zastosowanej metody komparatystycznej – niezbędnej dla ustalenia specyfiki poszczególnych sądów specjalnych GG oraz ich porównywania z sądami specjalnymi funkcjonującymi w Rzeszy.

Właściwemu przedstawieniu problemu badawczego, jakim jest organizacja i funkcjonowanie sądów specjalnych GG oraz określenie ich roli, odpowiada przyjęta przez Habilitanta konstrukcja wewnętrzna pracy. Składa się ona ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, trzech aneksów, trzech wykazów, bibliografii, a także indeksu nazwisk.

We wstępie bardzo precyzyjnie został określony zakres przedmiotowy, czasowy oraz terytorialny monografii. Wskazano w nim również stan badań, przyjętą hipotezę główną i hipotezy pomocnicze, a także celnie postawione pytania badawcze oraz zastosowaną metodologię i podstawę źródłową.

Chronologiczno-problemowy układ poszczególnych rozdziałów jest logiczny i nie budzi zastrzeżeń. W pełni oddaje prezentowaną problematykę i ułatwia czytelnikowi lekturę.

Istotne i rzetelnie przygotowane wprowadzenie do dalszych rozważań stanowi rozdział pierwszy, zatytułowany „Model sądownictwa specjalnego w Generalnym Gubernatorstwie” (liczący 127 stron). Przedstawia on podstawy prawne, organizację i specyfikę sądów specjalnych tworzonych na terenie okupowanej Polski w okresie od września do listopada 1939 r., a ponadto powstanie GG i ustrój tego quasi-państwowego tworu. Meritum tej jednostki redakcyjnej oscyluje wokół analizy przepisów stanowiących podstawę prawną funkcjonowania sądów specjalnych GG, zawartych w rozporządzeniu z 15 listopada 1939 r. oraz opisu ich wdrażania. Autor omówił również zmiany legislacyjne dotyczące struktury organizacyjnej i działalności tych instytucji wprowadzane w odpowiedzi na problemy kadrowe. W pierwszym rozdziale podjęto próbę osadzenia funkcjonowania sądów specjalnych w szerszym kontekście systemu sądownictwa GG oraz ich zestawienia z analogicznymi organami funkcjonującymi w III Rzeszy. Autor wskazał także różnice w strukturze i działaniu poszczególnych sądów specjalnych działających na obszarze GG.

Rozdział drugi, zatytułowany „Kadra sądów specjalnych GG”, charakteryzuje się zdecydowanie mniejszą objętością w porównaniu z poprzednim (34 strony), co wynika z ograniczonej liczby zachowanych źródeł archiwalnych. Zasadnicza część tego rozdziału została poświęcona kadrze sędziowskiej, co znajduje uzasadnienie w dostępności materiału źródłowego. Autor odniósł się także do roli prokuratorów i urzędników sądowych pełniących funkcję protokolantów oraz dokonał analizy obsady personalnej poszczególnych sądów, ze szczególnym uwzględnieniem ich przewodniczących. Zwrócił przy tym uwagę na istotne problemy kadrowe, dotyczące zarówno sędziów, jak i personelu administracyjnego.

W rozdziale trzecim pt. „Węzłowe problemy orzecznictwa sądów specjalnych GG” (liczącym 138 stron), zostały przedstawione wyniki analizy ponad 3800 wyroków, które Habilitant wybrał na podstawie jasno określonych i merytorycznie uzasadnionych kryteriów.

Selekcja ta opierała się na czynnikach w postaci: zastosowanych przepisów, kategorii czynu oraz znaczeniu danej kategorii spraw z punktu widzenia władz okupacyjnych — ocenianego z perspektywy częstotliwości wydawania wytycznych przez Główny Wydział Sprawiedliwości lub przez stopień surowości wymiaru kary. W oparciu o wyselekcjonowane źródła, Autor podjął próbę rekonstrukcji i oceny kształtowania się linii orzeczniczej sądów specjalnych GG, wskazując na najważniejsze tendencje, rozbieżności interpretacyjne oraz ideologiczne uwarunkowania działalności orzeczniczej.

Najkrótszy objętościowo, bo liczący zaledwie 22 strony, jest rozdział czwarty zatytułowany „Statystyka orzecznictwa sądów specjalnych GG”. Jego wyodrębnienie było, jak się wydaje, podyktowane znaczeniem prezentowanych w nim wyników badań statystycznych. Autor przedstawił zestawienia dotyczące liczby osób oskarżonych i skazanych, wymiaru orzeczonej kary (ze szczególnym uwzględnieniem potwierdzonych przypadków orzeczenia kary śmierci), przypisanych przestępstw, podstawy prawnej orzeczeń, a także objętości wyroków. Na marginesie analizy statystycznej wskazano również sprawy, które jednoznacznie można zakwalifikować jako zbrodnie sądowe, jak i te, w których istnieje wysokie prawdopodobieństwo ich zaistnienia. Należy także zaznaczyć, że przedstawienie kompletnej statystyki nie było możliwe z uwagi na masowe niszczenie akt w trakcie ewakuacji sądów pod koniec wojny.

Ostatni rozdział stanowi zwięzłe (26 stron), lecz istotne uzupełnienie analiz zawartych w poprzednich częściach pracy. Habilitant przedstawił w nim przebieg ewakuacji sądów specjalnych GG, a także dalsze losy niektórych sędziów (zarówno bezpośrednio po ewakuacji, jak i w okresie powojennym). Szczególną uwagę poświęcił zagadnieniu ewentualnego pociągnięcia ich do odpowiedzialności karnej, analizując przypadki z terytoriów Austrii, Niemiec Wschodnich, Niemiec Zachodnich oraz Polski. Rozdział obejmuje również omówienie stosunku powojennych władz niemieckich i polskich do wyroków wydawanych przez sądy specjalne GG.

W zakończeniu tej części pracy Autor sformułował postulat *de lege ferenda*, wzywając niemieckiego ustawodawcę do przyjęcia regulacji prawnej, która skutkowałaby uchynieniem wszystkich wyroków wydanych przez sądy specjalne GG, jak również przez sądy niemieckie i wyższe sądy niemieckie funkcjonujące na terenie Generalnego Gubernatorstwa.

W „Zakończeniu” Autor dokonał podsumowania rozważań prezentowanych w poszczególnych rozdziałach. Odniósł się do hipotezy głównej i hipotez pomocniczych stawianych we „Wstępie”, a także zaprezentował wyważone i udokumentowane źródłowo wnioski.

Integralną część opracowania stanowią trzy aneksy, zawierające uporządkowane alfabetycznie zestawienia danych osobowych i instytucjonalnych, istotnych z punktu widzenia funkcjonowania sądów specjalnych GG. W pierwszym aneksie zamieszczono wykaz 146 sędziów, obejmujący ich imiona, nazwiska, daty urodzenia, początkowy status zawodowy oraz lokalizacje sądów, w których pełnili funkcje orzecznicze. Drugi aneks zawiera imiona i nazwiska 92 prokuratorów występujących przed tymi sądami, natomiast trzeci – 141 urzędników sądowych pełniących funkcję protokolanta. Zauważalne luki prezentowanych danych osobowych wynikają z uzasadnionego braku możliwości ich uzupełnienia.

Opracowanie wzbogacono również o trzy wykazy: tabel, wykresów i skrótów oraz obszerną bibliografię, w której wyodrębniono „Źródła archiwalne”, „Akty prawne”, „Źródła drukowane”, „Opracowania”, „Słowniki, leksykony”, „Prasę” oraz „Netografię”.

Autor wykazał się znajomością literatury, uwzględniając wszystkie publikacje niezbędne dla kompleksowego i dogłębnego przeanalizowania badanej problematyki. Oczywiście można byłoby wskazać jeszcze inne publikacje warte analizy, jak na przykład artykuł Witolda Kuleszy pt. „Okupacyjny nadburmistrz i sędziowie Sądu Specjalnego w Toruniu (czyli o paradoksach historyczno-prawnych)” (*Studia Iuridica Toruniensia*, 2020, s. 135-161), oraz przygotowany przez tego autora rozdział w monografii zatytułowany „Sąd Specjalny (Sondergericht) w Łodzi” (Gmach i jego tajemnice. Sąd Okręgowy w Łodzi 1917-2017, pod red. M. Baranowskiej, Łódź 2017, s. 60-99), jednak nie były one niezbędne dla przedstawienia zagadnienia sądów specjalnych GG.

Największą zaletą pracy, zasługującą na szczególną uwagę, jest wykorzystana przez Habilitanta różnorodna baza źródłowa. Przedmiotem dokonywanej przez Niego analizy były nie tylko źródła normatywne, prasa i piśmiennictwo okresu II wojny światowej, ale przede wszystkim archiwalia w postaci orzeczeń sądów specjalnych GG, akt spraw sądowych, akt personalnych i wytycznych Głównego Wydziału Sprawiedliwości. Prowadził zakrojone na szeroką skalę badania archiwalne nie tylko w polskich, ale również zagranicznych archiwach. Tym samym wprowadził do obiegu naukowego nowe źródła, dotychczas nie objęte badaniami naukowymi.

W monografii został ponadto zamieszczony indeks nazwisk, ułatwiający poruszanie się po tekście. Jej cennym i interesującym uzupełnieniem są także zamieszczone ilustracje.

Recenzowana praca stanowi pogłębione studium organizacji i funkcjonowania sądów specjalnych GG, których ostateczna liczba wyniosła trzynaście. Zlokalizowane były one w: Chełmie, Częstochowie, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Lwowie, Piotrkowie, Radomiu, Rzeszowie, Stanisławowie, Tarnopolu, Warszawie i Zamościu (siedziba tego ostatniego została

przeniesiona do Chełma w kwietniu 1941 r.). Szczegółowo przeanalizowano w niej szereg aspektów działalności tych sądów. Autor nie tylko opisał ich organizację oraz obsadę personalną, ale również przeanalizował orzecznictwo, uwzględniając ponad 3800 wyroków, co pozwoliło na wyprowadzenie szeregu interesujących wniosków.

Przede wszystkim trafnie określił te sądy jako swoistą „hybrydę” istniejących w systemie prawnym III Rzeszy sądów obwodowych, krajowych i sądów specjalnych, co świadczy o ich wyjątkowym statusie ustrojowym. Na szczególne podkreślenie zasługuje również uwaga poświęcona przypadkom orzekania *contra legem*, a także wątpliwościom związanym ze stosowaniem wobec Polaków (i szerzej - osób niebędących Niemcami) przepisów rozporządzenia z 5 września 1939 r. przeciwko szkodnikom narodowym, które z założenia miało dotyczyć wyłącznie obywateli Rzeszy. Habilitant wskazał także na praktykę pozbawiania oskarżonych prawa do profesjonalnej obrony, wynikającą chociażby z odmowy dostępu do akt sprawy nie tylko adwokatom polskim, ale nawet niemieckim (co miało miejsce zwłaszcza w sprawach o zdradę kraju, wyśledzenie informacji i pomocnictwo do wyśledzenia informacji należących do wyłącznej właściwości Sądu Specjalnego w Krakowie). W konsekwencji uznał te sądy nie tylko za instytucje służące represji okupacyjnej, lecz również za narzędzia „sterowanego” orzecznictwa, to znaczy podporządkowanego czynnikom zewnętrznym.

Niezwykle ważnym elementem analizy jest także wskazanie na bezpośredni udział sądów specjalnych GG w realizacji polityki eksterminacyjnej, w tym w Holokauście - przez orzekanie w sprawach dotyczących między innymi nieuprawnionego opuszczenia żydowskiej dzielnicy mieszkaniowej. Autor wykazał, że sądy rozpoznając te sprawy nie badały ich pod kątem możliwości działania oskarżonych w stanie wyższej konieczności.

Interesujące są również ustalenia dotyczące statystyki orzeczniczej, które unaocniają surowość tych sądów, wyrażającą się między innymi w częstszym orzekaniu kary ciężkiego więzienia niż kary więzienia. Statystyki te zostały rzetelnie opracowane pomimo trudności wynikających z niekompletności źródeł, które w znacznej części zostały zniszczone podczas ewakuacji instytucji niemieckich.

Konkludując, przedłożona rozprawa habilitacyjna stanowi dowód należytej znajomości poruszanej przez Autora materii, a przede wszystkim wypełnia lukę w dotychczasowym stanie wiedzy i zarazem świadczy o dojrzałości naukowej dr. Konrada Graczyka, prof. UŚ oraz Jego przygotowaniu do samodzielnej pracy badawczej. W związku z tym w pełni zasługuje na pozytywną ocenę, jako osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne

Pan dr Konrad Graczyk, prof. UŚ jako drugie osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, wskazał cykl sześciu powiązanych tematycznie publikacji. Działanie to należy uznać za zbędne, gdyż wcześniej omówiona monografia spełnia kryteria określone w obowiązujących przepisach

3. Ocena pozostałych osiągnięć i aktywności naukowej Habilitanta

Zainteresowania badawcze Pana dr. Konrada Graczyka, prof. UŚ obejmują kilka obszarów. Wśród głównych nurtów Habilitant wskazał: sądy specjalne w Generalnym Gubernatorstwie, powojenną odpowiedzialność karną prawników III Rzeszy (w tym sędziów i prokuratorów), sądy specjalne III Rzeszy, zbrodnie sądowe w okresie III Rzeszy. Do pobocznych obszarów zakwalifikował artykuł poświęcony podatkowi dochodowemu na Górnym Śląsku w warunkach początków okupacji niemieckiej, publikację opisującą rolę konsulentów w okręgu Wyższego Sądu Krajowego w Katowicach, dwa artykuły poświęcone orzecznictwu Trybunału Ludowego w sprawie kłamstwa katyńskiego, publikację dotyczącą stosowania konwencji niemiecko-polskiej w sprawie Górnego Śląska w latach 1922-1937, a także publikacje w obszarze historii prawa administracyjnego i restytucji ogólnego sądownictwa administracyjnego.

Jego dorobek naukowy jest obszerny i obejmuje:

- poza monografią wskazaną w poprzednim punkcie - autorstwo jeszcze czterech monografii (w tym jednej wydanej przed uzyskaniem stopnia doktora; kolejnej pt. „Sondergericht Kattowitz. Sąd Specjalny w Katowicach 1939-1945”, Warszawa 2020, Instytut Pamięci Narodowej, ss. 440, opracowanej na podstawie rozprawy doktorskiej; a także bazującej na poprzedniej pracy monografii pt. „Ein anderes Gericht in Oberschlesien. Sondergericht Kattowitz 1939-1945”, Tübingen 2021, Mohr Siebeck, ss. 412);
- autorstwo jedenastu rozdziałów w monografiach (w tym pięciu opublikowanych przed uzyskaniem stopnia doktora);
- autorstwo czterdziestu siedmiu artykułów w czasopismach naukowych (w tym sześciu opublikowanych przed uzyskaniem stopnia doktora) oraz współautorstwo czterech artykułów w czasopismach naukowych (w tym jednego opublikowanego przed uzyskaniem stopnia doktora – brak oświadczenia współautora uniemożliwia wskazanie wkładu autorskiego), w przypadku których wkład autorski Habilitanta wynosił 50%;
- siedmiu opublikowanych artykułów recenzyjnych/recenzji (w tym dwóch opublikowanych przed uzyskaniem stopnia doktora).

W świetle powołanych przez Habilitanta danych zaczerpniętych z portalu „Opus” Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, dane numeryczne Jego dorobku przedstawiają się w następujący sposób:

1. Impact Factor: 0,45
2. Liczba cytowań publikacji wnioskodawcy według Google Scholar: 108, w tym 45 autocytowań.
3. Indeks Hirscha: 6.

Aktywność naukowa Pana dr. Konrada Graczyka, prof. UŚ nie ograniczała się wyłącznie do sfery publikacyjnej. Jej istotnym elementem było również aktywne uczestnictwo w dwudziestu siedmiu konferencjach naukowych, obejmujące wystąpienia na dziewięciu konferencjach międzynarodowych, szesnastu konferencjach ogólnopolskich, jednej konferencji naukowej i jednej szkole letniej. Ponadto - jak wskazał Habilitant w autoreferacie - „Z racji pełnionej funkcji w Instytucie Pamięci Narodowej organizowałem, współorganizowałem oraz nadzorowałem organizację szeregu konferencji naukowych, konferencji popularnonaukowych oraz dyskusji” (s. 43). Podał przykłady tych działań (m. in. konferencja naukowa „Niemiecki mord na Ulmach. Represje za pomoc ludności żydowskiej w kontekście realiów czasu Zagłady”, Warszawa, 7 września 2023 r.), ale nie podał ich pełnej liczby. Był także współorganizatorem przedsięwzięcia w ramach strefy naukowej Kongresu Pamięci Narodowej (Warszawa, 13-15 kwietnia 2023 r.). Zatem należy podkreślić, że pracę naukową Habilitant realizuje również w ramach zatrudnienia w Biurze Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Poza organizacją konferencji - jako pracownik Instytutu Pamięci Narodowej - sporządził w 2024 r. dwie opinie:

- dotyczącą Niemieckiego Sądu Specjalnego w Krakowie - w sprawie prowadzonej pod sygn. S 61.2012.Zn dla Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie;
- w sprawie legalności posiadania zabezpieczonego przedmiotu pochodzącego z III Rzeszy w sprawie prowadzonej pod sygn. Z-XIX-3-3172/24/1962/18 (RSD-57/18) dla Wydziału do Zwalczania Zorganizowanej Przestępczości Ekonomicznej Zarządu w Warszawie Centralnego Biura Śledczego Policji.

W ramach aktywności naukowej dr Konrad Graczyk, prof. UŚ odbył dwa zagraniczne staże naukowe: pierwszy (dziesięciomiesięczny) na Uniwersytecie Humboldta w Berlinie,

w ramach stypendium rocznego (*Jahresstipendium*) Niemieckiej Służby Wymiany Akademickiej (*Deutscher Akademischer Austausch Dienst*) w terminie październik 2016 r. - lipiec 2017 r. (przed uzyskaniem stopnia doktora), natomiast drugi pobyt – także w Berlinie - w ramach dwumiesięcznego stypendium dla postdoków, ufundowanego przez Fundację Pruskiego Dziedzictwa Kulturowego w Berlinie w terminie sierpień-wrzesień 2020 r.

Jego działalność naukowa wiązała się również z realizacją projektów. Przede wszystkim kierował realizacją indywidualnego projektu badawczego finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki w Krakowie w ramach konkursu „Preludium 14” pt. „Sondergericht Kattowitz - Sąd Specjalny w Katowicach 1939-1945” (2017/27/N/HS5/00423). Projekt ten realizował przez uzyskaniem stopnia doktora. Zaś aktualnie kieruje realizacją zespołowego projektu badawczego finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki w Krakowie w ramach konkursu „Opus 20” (2021-2025) pt. „Sądy specjalne w Generalnym Gubernatorstwie - Sondergerichte im Generalgouvernement” (2020/39/B/HS5/02111). Ponadto od 2022 r. koordynuje Centralny Projekt Badawczy „II wojna światowa i okupacje ziem polskich 1939–1944/45” (w ramach zatrudnienia w Biurze Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu).

Na podstawie wskazanych wyżej obszarów aktywności naukowej, związanych z odbywaniem staży naukowych, organizacją konferencji i realizacją projektów w ramach zatrudnienia nie tylko w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, ale również w Biurze Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu należy stwierdzić, że Habilitant spełnia wymogi istotnej aktywności naukowej realizowanej „w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej” (art. 219 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce - Dz. U. 2024 poz. 1571).

Należy także zauważyć, że aktywność naukowa Habilitanta była nagradzana. Przede wszystkim w 2022 r. uzyskał stypendium Ministra Nauki i Edukacji dla wybitnych młodych naukowców (na lata 2022-2025), ponadto w tym samym 2022 r. został laureatem programu „Start” przyznawanego przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej. Dwukrotnie - w 2020 r. i 2022 r. - otrzymał nagrodę indywidualną Rektora Uniwersytetu Śląskiego II stopnia. Brak jednak informacji czy nagrody te dotyczyły działalności naukowej.

Ponadto dr Konrad Graczyk, prof. UŚ był recenzentem wydawniczym dwóch prac naukowych, pełnił także funkcję recenzenta w czasopismach: „Studia nad Autorytaryzmem i Totalitaryzmem”, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, „Krakowskie Studia z Dziejów Państwa i Prawa”. Z dokumentów przesłanych przez Uniwersytet Śląski nie wynika, czy był członkiem redakcji jakiegoś czasopisma naukowego. Brak jest również informacji na temat jego członkostwa w towarzystwach naukowych.

4. Konkluzja

Konkludując stwierdzam, że przedstawiona przez Pana dr. Konrada Graczyka, prof. UŚ monografia pt. „Niemieckie sądy specjalne w Generalnym Gubernatorstwie 1939-1945”, spełnia wymogi określone w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2023 poz. 742 ze zm.). Stanowi zatem znaczny wkład Habilitanta w rozwój dyscypliny nauki prawne. Ponadto stwierdzam, że Pan dr Konrad Graczyk, prof. UŚ wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną na więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, spełnia więc wymagania wskazane art. 219 ust. 1 pkt. 3 wyżej powołanej ustawy.

W związku z tym, że zostały spełnione przesłanki ustawowe, wyrażam pozytywną opinię w sprawie nadania Panu dr. Konradowi Graczykowi, prof. UŚ stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Dorota Litwierska